

Kjære lokalpolitiker,
maten hennes er vårt ansvar – og ditt

NORGES BONDELAG

Norske bønder leverer årlig:

Storfekjøtt	87 235 tonn
Svinekjøtt	115 921 tonn
Lammekjøtt	24 610 tonn
Kylling og annet hvittkjøtt	62 503 tonn
Egg.....	50 398 tonn
Poteter.....	367 000 tonn
Grønnsaker	171 000 tonn
Frukt	18 000 tonn
Bær	14 000 tonn
Korn.....	1 228 800 tonn
Melk	1 500 000 000 liter

Antall husdyr i norsk landbruk:

Kyr.....	318 000
Geiter.....	42 000
Avlsvin	101 000
Sau og lam	2 337 000
Verpehøner.....	3 306 000

Alle tall fra 2006

Det er totalt
51 433 bønder
i hele landet!

Nord-Norge
Antall bønder: 4 371

Midt-Norge
Antall bønder: 10 919

Vestlandet
Antall bønder: 12 673

Østlandet
Antall bønder: 21 545

Sørlandet
Antall bønder: 1 925

Kjære lokalpolitikar!

Me i landbruksnæringa er for tida ganske så optimistiske. Det er fordi me kvar dag får bekrefta at det me driv med vert stadig viktigare for norske forbrukarar og for det norske samfunnet.

Forbrukarane spør i aukande grad etter mat basert på råvarer frå norske gardar. Forbruket av storfekjøtt har auka med 7 prosent, kyllingprodukt med 13,5 prosent og svinekjøtt med 8 prosent bare i løpet av det siste året. Fleire og fleire kjøper dessutan produkt med spesielle kvalitetar, sjølv om det kostar meir. Dette skaper sjølvsagt entusiasme hjå alle oss som arbeider med produksjon av mat i Norge.

Dei sterkt stigande råvareprisane internasjonalt viser og kor viktig landbruket er for norske forbrukarar. I løpet av det siste året (sept. til sept.) har verdensmarkedsprisen i følgje FAO sin prisindeks, stege med 37 prosent på landbruksvarer. Prisane på mjølkeprodukt og kveite har dobla seg, mens prisen på blant anna mais har auka med heile 50 prosent. Matvarelagra er på eit historisk bottnivå, til trass for historisk høg produksjon. Lite tyder på at prisane vil verta reduserte dei første åra.

Den internasjonale prisstiginga skuldast større etterspørsel som følgje av ein breiare velstandsvekst, blant anna i Asia. Også bruken av matjord og matprodukt til produksjon av biodrivstoff spelar inn. Me ser med andre ord ein aukande global konkurranse om mat, råvarer og tilgjengeleg matjord, som slår ut i stigande prisar.

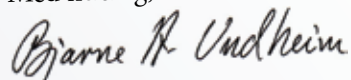
Den aukande konkurransen om råvarer og landbruksjord viser at hovudtenkinga rundt utviklinga av norsk landbruk har vore rett og forutsjåande. Ved å bremsa ukontrollert import og gjennom overføringane til bonden og forbrukaren, har me greidd å oppretthalda gardar og levande bygder over heile landet. Gjennom effektiv drift og jordbruksoverføringer sikrar me også at forbrukarane over heile landet får ferske matvarer til prisar som er ganske stabile og blant dei rimelegaste i Europa, målt i forhold til kjøpekrafta.

Veksten i forbruket av norske matvarer og auken i internasjonale matvareprisar, vil i følge prognosane, halda fram. Me vil gjerne gripa dei anledningane dette gir for å skapa ny optimisme og lønnsemd i næringa. Me skal og leva opp til vårt løfte til forbrukarane om å levara ferske matvarer i eit breitt utval og til fornuftige prisar i heile landet. Då må også styresmaktene leggja til rette for vekst i norsk matproduksjon med langt betre rammevilkår enn i dag, - vilkår som bidreg til betre lønnsemd, tru på at det nyttar å satsa og sterkare rekruttering til ei levande og framtidretta landbruksnæring. Over mange år har norsk landbruk vorte svekka gjennom manglande politisk vilje til å følgje opp dei politiske måla.

Nå må landbruket styrkjast lokalt og nasjonalt. Den aukande konkurransen om maten, råvarene og matjorda i verda forpliktar oss til å skapa ei enda meir vital landbruksnæring i Norge – i eit forbrukarperspektiv, eit forretningsperspektiv og i eit moralsk perspektiv.

Nedafølgjer nokre viktige fakta og forhold om norsk landbruk og norske gardar.

Med helsing,

Bjarne A. Undheim
bonde og leiar i Norges Bondelag

Det er vi som lager maten din

Melk, brunost og yoghurt, oksesteik, røkte pølser og kjøttkaker, egg, kyllingvinger og kalkunpålegg, poteter, kål og gulrøtter, epler, pærer og syltetøy, grovbrød, loff og knekkebrød – vi kunne fortsatt side opp og side ned med å ramse opp det som står på bordet hjemme hos norske familier.

Det meste av denne maten til hverdag og fest kommer fra gårdsbruk og bønder over hele Norge. Til sammen leverer norske bønder ferske råvarer til over 2000 matprodukter. Norske bønder eier og driver det meste av norsk landbruksindustri, med kjente merkevarer som TINE, Gilde, Prior, Gartnerhallen og Hoff.

Grunnmuren i det norske landbruket er vel 50.000 gårder, stort sett familiebruk, over hele landet fra nord til sør og fra øst til vest. Vi produserer melk, kjøtt, korn, egg, grønnsaker, frukt og bær. Gårdsbrukene spenner over alt fra høyt mekanisert kornproduksjon til tradisjonsrikt utmarksbeite som gir verdens beste lammekjøtt. I den jordbruksbaserte næringsmiddelindustrien arbeider det 29.000 mennesker, som hver dag forsyner alle dagligvarebutikkene med ferske, gode matvarer.

Vi får Norge til å gro

Jordbruk og skogbruk er å sette naturen i arbeid. Det norske landskapet er formet gjennom tusener av år med aktivt jord- og skogbruk, av beitende dyr på innmark og utmark. Det åpne kulturlandskapet mellom skog, fjell, dal og fjord er skapt av gårdsdrift, og gir rom for glede, opplevelse og rekreasjon for befolkningen – sommer, høst, vinter og vår. Mange bønder er også skogeiere, og gjennom skogpleien bidrar vi til miljøvennlige råvarer og materialer, spennende jaktterreng, biologisk mangfold og et sunnere globalt klima.

Landbruket er også hovedårsaken til at Norge fortsatt har levende bygder og levende bygdetradisjoner over hele landet. Også i en slik forstand er bøndene og gårdene en sentral del av det norske kulturlandskapet. Bygdesamfunnet er med på å forme holdninger og meninger og opprettholde lesergrunnlaget for en enestående og mangslungen norsk lokalpresse, og er et viktig fundament for et levende demokrati og samfunnsdeltakelse i hele Norge. Bygdesamfunnet sørger også for at samfunnet og samfunnsutviklingen blir sett i distriktenes perspektiv, ikke bare i storbyenes og den nasjonale maktelitens perspektiv.

Norge har lite dyrkbar mark. Ikke mer enn 3 prosent av jorda vår kan regnes som matjord. Denne jorda må vi bruke til å produsere mat og styrke lokalsamfunnet, ikke legge den under asfalt og bygninger. Presset på matjord øker i hele verden, og gjør det enda viktigere enn før å unngå nedbygging. Levende gårder over hele landet er den beste garantien for det.

Det gror ikke bare i landbruket, men også rundt landbruket. Landbruksnæringa er en av Norges største næringer, med samlet om lag 100 000 arbeidsplasser i jordbruk og jordbruksbasert næringsmiddelindustri og en årlig omsetning på rundt 70 milliarder kroner. Rundt en så viktig og landsomfattende næring er det mye økonomisk verdiskaping innen transport, byggevirksomhet, infrastruktur, maskinleveranse, service og turisme. Landbruket har med andre ord store positive ringvirkninger utover det å lage maten og bidra til kulturlandskapet.

Vi forhandler for deg også

Norske bønder forhandler i likhet med andre yrkesgrupper om inntektsmuligheter, insentiver og rammebetingelser. Vi har meninger og interesser rundt handelspolitikk, Verdens Handelsorganisasjon (WTO), rovdyrpolitikk, jordvern og andre problemstillinger. Vi forhandler selvsagt for oss selv, men vi forhandler for deg også.

Jordbruksoppgjøret handler om å skape større lønnsomhet og bedre velferd for aktive bønder, og om å bidra til satsingsvilje og framtidstro slik at det blir flere, ikke færre bønder. Men jordbruksforhandlingene handler på samme tid om forbrukerinteresser. Overføringene bidrar til rimeligere mat og mer stabile priser. Om overføringene styrkes, styrkes også mulighetene for at vi kan øke produksjonen. Det er spesielt viktig i årene framover, fordi vi vet at det er økende konkurranse om råvarene og matjorda i verden. Norske forbrukere vil ha mer av norske produkter fra landbruket. Derfor må vi satse mer på næringa, ikke mindre.

Jordbruksforhandlingene dreier seg dessuten om samfunnsinteresser. Over tid påvirker utfallet av de årlige forhandlingene hele bygde-Norge og distrikts-Norge, fordi flere aktive gårdsbruk over hele landet gir mer livskraft til bygdene, trygger kulturlandskapet, verner om jorda og fremmer deltakelse, lokaldemokrati og distriktperspektiver på samfunn og samfunnsutvikling.

Kampen om nye internasjonale handelsregler står om det samme; næringsinteresser, forbrukerinteresser og samfunnsinteresser. Ukontrollert import vil føre til at multinasjonale matselskaper og industrijordbruk får stor innflytelse i Norge og i det norske matfatet. Det vil ramme pilarene som trygger norsk jordbruk og norsk landbruksindustri, forbrukernes ønsker om råvarer fra norske gårder, og samfunnets interesser i levende bygder over hele landet.

Selv rovdyrpolitikken handler om fellesinteressene mellom bønder, forbrukere og samfunn. Det er rom for både landbruk og rovdyr, men en kraftig økning i stammene av bjørn, ulv, jerv og gaupe slik vi har sett gjennom de siste årene, vil ta knekken på mye av det tradisjonsrike utmarksbeitet i store deler av Norge. Det rammer den enkelte bonde, skaper økende utrygghet i områder med stor tetthet av store rovdyr, og fører til gjengroing av turområder og kulturlandskap.

Bønder, forbrukere og samfunn

Norske bønder og norsk landbruk omgis av en kraftfull allianse. Tilliten til bøndene, til norsk landbruksindustri og til råvarene og maten fra norske gårder er overveldende, viser store undersøkelser gjort i befolkningen og blant lokalpolitikere landet over*.

Støtten til jordbruksoverføringene er massiv i befolkningen (78 prosent støtter overføringene), og et stort flertall av norske lokalpolitikere fra alle partier ønsker å styrke satsingen på jordbruket (60 prosent av lokalpolitikere ønsker å øke overføringene), viser ferske undersøkelser.

Et massivt flertall i befolkningen avviser internasjonale avtaler som svekker norsk matproduksjon (75 prosent mener regjeringen bør si nei til en WTO-avtale som svekker norsk landbruk), og et stort flertall sier nei til landbruksvarer fra den internasjonale storindustrien (80 prosent mener det er viktig at ferske matvarer kommer fra Norge).

Denne støtten til norsk landbruk har flere årsaker. En av dem er en lang og solid leveranse av gode produkter fra norsk landbruk til norske forbrukere. En annen årsak er hvordan norsk landbruk ser ut. De norske bøndene og den bondeide landbruksindustrien har langt på vei greid å kombinere effektive og moderne virkemidler og metoder med en grunnmur av små og middelstore bruk over hele landet. Vi kombinerer modernitet med tradisjon, effektiv drift med urgammelt utmarksbeite, og store leveranser med tusenvis av familiedrevne gårder.

Nordmenn vil ikke ha et aksjonærstyrt industrijordbruk der maksimal profit er den viktigste drivkraften. Vi vil ha et jordbruk som er troverdig og gjenkjennelig, som vi er trygge på, som er nært oss, og som er en del av vår mattradisjon og vår kulturforankring, også i det moderne Norge.

**Norstat nasjonal befolkningsundersøkelse våren 2006, intervjuet 4000 personer og Norges Bondelags politikerundersøkelse våren 2007, spørreskjema levert inn fra over 1000 lokalpolitikere*

NORGES BONDELAG

Dette kan vi få til sammen

Tusenvis av lokalpolitikere har avgjørende innflytelse i det politiske liv i Norge og på beslutningene i norske lokalsamfunn. Politikerundersøkelsen som Norges Bondelag gjennomførte våren 2007 viste at et stort flertall av dere vil satse sterkere på norsk landbruk.

Derfor har vi tillit til at dere vil ta opp med partiledelse og rikspolitikere i deres eget parti at det er viktig med en langt sterkere satsing på norsk landbruk gjennom jordbruksforhandlingene til våren. En slik kraftfull satsing vil være til beste for landbruksnæringa, forbrukerne, distrikts-Norge og samfunnsinteressene.

Derfor har vi også tillit til at dere vil satse på landbruket i egen kommune. Det er viktig at vi tar vare på de ressursene av matjord som er igjen. Det er viktig at bo og driveplikten ikke svekkes, at gårdsbruk ikke forsvinner og at det legges til rette for tilleggsnæringer gjennom felles løft og fleksible løsninger for de som driver gårdene.

Sammen kan vi få til et mer offensivt og levedyktig landbruk i hele Norge. Det skal ikke stå på oss.

